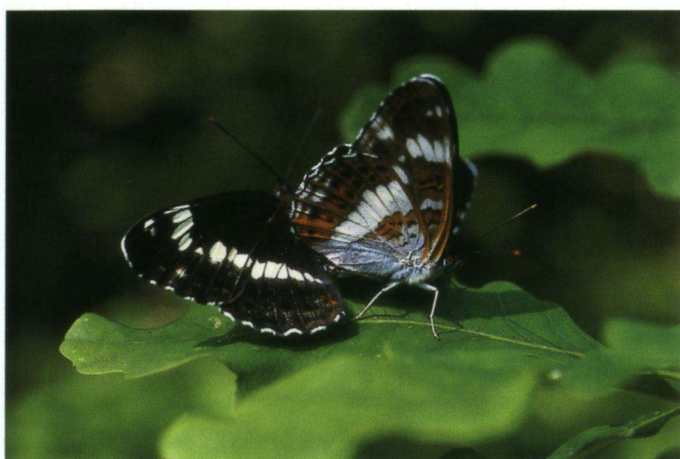

Vlinders in het Geldersch Landschap

Tekst: Kars Veling

Gelderland is een provincie met veel variatie. De droge Veluwe, de natte Betuwe en het plaatselijk kleinschalige landbouwgebied van de Achterhoek hebben allemaal hun eigen vlinderbevolking. Het Geldersch Landschap heeft veel terreinen in Gelderland in beheer.

Kleine ijsvogelvlinder

De Vlinderstichting

Fris groen In het voorjaar, vanaf mei vliegt in de overgang van hei naar bos het groentje. Vliegend vallen ze goed op, maar als ze stil zitten in een jong boompje, tussen het frisse groen, nauwelijks. Mannetjes verzamelen zich in de toppen van losstaande struikjes en wachten daar op vrouwtjes. Bij het groentje zien mannetje en vrouwtje er hetzelfde uit, bruin van boven en prachtig groen van onderen. Omdat de vlinder nooit met de vleugels open zit, zien we die bruine kleur alleen tijdens het vliegen. Op de Tongeren-se heide is het groentje nog regelmatig te zien, soms zelfs met tientallen bij elkaar. Door te zorgen voor een geleidelijke overgang van hei naar bos kan gezorgd worden voor blijvend goed leefgebied voor deze vlinder.

Butterflies in Gelderland

The Dutch province of Gelderland is very varied, with the dry Veluwe, the moist and fertile Betuwe, and the Achterhoek with its small-scale agriculture. Each part of the province has its own particular habitats, populated with characteristic butterflies. The occurrence of a number of species is discussed, including that of the Green Hairstreak (*Callophrys rubi*), Sooty Copper (*Lycaena tityrus*), Grayling (*Hipparchia semele*) and Silver-spotted Skipper (*Hesperia comma*).

Geldersch Landschap: werken aan natuur in cultuurlandschap

Geldersch Landschap vormt samen met Geldersche Kasteelen één werkorganisatie met één bestuur, die circa 120 bezittingen, waaronder landgoederen met kastelen, historische huizen en boerderijen, bossen en andere natuurerreinen beschermt, onderhoudt, waar nodig herstelt en zo mogelijk uitbreidt. Ontwikkelingen en maatregelen in het beheer - mede op advies van De Vlinderstichting - die vooral ook vlinders en libellen ten goede komen zijn: aanleg van vele poelen en vennen, kleinschalig plaggen, begrazen, maaien, ontwikkelen van zomen en mantels langs bosranden. Dat gebeurt onder meer door het terugzetten van weiderasters, aanleg en beheer van houtsingels en houtwallen en het ontwikkelen van meer open, structuurrijke bossen en bospaden. Beeld dat we de laatste jaren op steeds meer plekken zien: nieuwe vennen waar het wemelt van de libellen met daarop jagende boomvalken.

Bruine vuurvlinder: ook nectar in het voorjaar

De bruine vuurvlinder is een vlindersoort die de laatste tien jaar sterk achteruit is gegaan. De vlinder is uit de Achterhoek verdwenen, maar is op de Veluwe nog in diverse terreinen aan te treffen. Het is een vlinder die een beetje tussen de wal en het schip valt. In graslanden waar wordt bemest, of die door voedingsstoffen uit de lucht worden verrijkt, verdwijnt de bruine vuurvlinder. Zelfs al staat de waardplant veldzuring er nog wel, de rupsen kunnen moeilijk overleven als die plant in voedselrijke omstandigheden staat. Ook terreinen die heel voedselarm zijn worden gemeden. De soort heeft namelijk twee generaties per jaar en in mei moeten er al nectarplanten zijn. In de hele voedselarme heideterreinen en heischrale graslanden ontbreekt de nectar in het voorjaar.

Echte heivlinders Op het Wekeromse zand is een groot deel van het jaar geen of nauwelijks nectar te vinden. Het is een arm en droog stuifzandgebied. Toch kun je hier een aantal mooie dagvlinders aantreffen, maar dan moet je er in augustus en september gaan zoeken. Dan bloeit hier de heide en die wordt door vlinders dankbaar als nectarplant gebruikt. De heivlinder is zo'n nazomervlinder. Heivlinders zie je niet op prachtige paarse VVV-heide. Juist een gevarieerde hei, met open zandige plekjes, grassen, mossen en verspreid staande bomen wordt gewaardeerd. Een hei die te ver dichtgroeit met grassen wordt ook ongeschikt voor de soort.

Brandend zand In de echt open stuifzandgebieden kunnen we specialisten aantreffen. De kommavlinder is er zo een. De soort lijkt op het groot dikkopje, maar vliegt later in het jaar en heeft witte in plaats van gele vlekjes op de vleugel. Vooral de grote kommavormige witte vlek aan de vleugelbasis is een goed kenmerk. Kommavinders hebben bunt-

gras en schapengras als waardplant en die staan juist in net dichtgroeïend stuifzand. Helemaal open zand is niet geschikt, maar ook in geheel dichtgegroeide terreinen ontbreekt de vlinder. Door regelmatig te zorgen dat er weer nieuw stuifzand ontstaat kun je het voortbestaan van deze vlinder ook in de toekomst garanderen. Ook voor de nog veel zeldzamere kleine heivlinder is dat open stuifzand van belang. Deze soort komt nog niet op terreinen van het Geldersch Landschap voor, maar er liggen zeker kansen.

Zon en vocht In de Achterhoek zijn veel kastelen met de bijbehorende parkbossen. Oude vochtige loofbossen zijn schaars in Nederland en een typische bewoner van die bossen, de kleine ijsvogelvlinder, is dan ook als kwetsbaar opgenomen op de Rode Lijst. Bij de Kieftskamp en in het Teeselinkveen kom je hem nog wel tegen. De soort is vooral te vinden op open plekken in het bos en op zonnige bospaden. Door hier en daar bomen weg te halen ontstaat een gevarieerd bos en door in de randen en bospaden ook regelmatig te kappen krijgt de kleine ijsvogelvlinder, maar ook veel andere bosrandbewoners, nieuwe kansen.

Zelfs in de Betuwe Als je het over goede vlindergebieden in Nederland hebt zal de Betuwe niet genoemd worden. De vochtige kleigrond is voedselrijk en veel vlinders hebben juist behoefte aan wat voedselarmere warmere gebieden. Toch zijn er zeker leuke plekjes te ontdekken. De Regulieren, een komkleireservaat tussen Culemborg en Geldermalsen bijvoorbeeld. Hier zitten geen Rode Lijst-soorten, maar wel kunnen de hooilanden wemelen van de bruin zandoogjes. De insectenwerkgroep van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg heeft er hier vele duizenden geteld en dat is voor het riviereengebied een hele mooie score. In het voorjaar is De Regulieren de plek om oranjetipjes te vinden. De patrouillerende mannetjes volgen de randen van de populierenbossen en de hakhoutgrienden. De eitjes worden afgezet op de pinksterbloem in de bosrand en plaatselijk op look zonder look.

In De Regulieren kan het wemelen van de bruin zandoogjes.

Kaas Velling

Rupsen van de koninginnenpage.

Koninklijk bezoek De koninginnenpage was een typische soort uit Zuid Limburg. Jarenlang werd deze prachtige vlinder, die de meeste mensen vooral kennen van hun vakanties in Zuid-Europa, alleen in het zuidelijkste puntje van ons land gezien. De laatste jaren breidt de koninginnenpage zich weer uit en worden regelmatig vlinders in Gelderland gezien. Meestal gaat het bij die waarnemingen om zwervers die langskomen en weer vertrekken. Verrassend was het dan ook toen in augustus 2002 rupsen van de koninginnenpage werden gevonden in de tuin van het prachtige Huis Neerijnen. In het gedeelte waar allerlei medicinale kruiden worden geteeld, zaten rupsen zich te goed te doen aan dille, een van de planten waarop de soort is gespecialiseerd.

Wie weet, vestigt de koninginnenpage zich nog eens vast in Gelderland. Ook andere vlinders kunnen weer terugkeren, ook in de terreinen van het Geldersch Landschap. Van belang is dat rekening wordt gehouden met de eisen die ze stellen aan hun leefomgeving. Vaak kan een kleine aanpassing in het beheer al zeer positief werken voor vlinders. ■